

4.

Baradla Barlangnak bővebb Leirása.

Reménylem örömmel fogják olvasni ezen tudósítást mind azon érdemes Hazánk' fiai, kiknek birásában vagyon Görög által kiadott Magyar Ország' átlássa, a' mellyben a' híres és nevezetes Baradla Barlangnak rajzolattja két példázatbann találtatik. Sartóry Úr a' Természet Csudáiról írott könyvének 1-ső Darabjábann 149-dik lapon ezen Barlangnak leirása által inkább neveli az Olvasó' kívánságát, mint sem elegendő esmeretséget nyújtson felőle. Másik tetemes hiba az-is Sartóry Úr' Munkájában, hogy ő nem vígyázván a' Geographiai törvényre, nyilván mivel a' Tudósítást Torna Vármegyéből vette, a' mellynek csak nem a' határán esik e Barlang, azt N. Torna Vármegyében helyezettnek lenni állittja. De ne kívánjuk mi azt ama' Tudós Férfiaktól, kik külföldön lakván, Édes Hazánkat mi velünk megesmértetni kívánják, hogy ők arrúl, a' mit szemmel látni, soha alkalmatosságok nem volt, tökéletes értekezéseket adjanak: hanem inkább mi magunk azon legyünk, hogy önnön szorgalmatos igyekeztünk által, elsőben a' Hazánknak minden szegelyukját kitánulván, a' külföldnek megesmérésében foglalatoskodjunk, melly úgy esik, ha a' Hazánkban lévő ritkaságokat, Természet' Csudáit, és Játékait, külömféle Szokásokat és a' t. egymással közöllyük, melylyre szép és tágos útat nyit a' mostan folyamatbann lévő Tudományos Gyűjtemény. E' végre szolgállyon Csokonai Vitéz Mihálynak Levele, mellyet N. Gömör Vármegyéből Debreczenbe az Édes Annyához küldött, Igy szól ő azon Barlangról:

„Szerencsésen fel érkezvén Julius 1. napján Ongára ; Puky Barátommal 5-dikben Ragályra mentünk, Ragály Gedeon Urat a' Gömör Vármegye V. Notariussát, mint régi jó Barátunkat meglátogatni, a' ki azt a' szivességet cselekedte velünk, hogy maga kocsiján és költségén elvitt Agtelekre, a' híres Baradla nevű Barlangnak megvizsgálására. — Ez a' Barlang fekszik Agtelek falához egy fertály órányira, egy csupa kőből álló hegynék öbliben. A' Barlang szájja esik egy 27 $\frac{2}{4}$ -ölnyi meredek kősziklának az allyán, mely kőszikla fölétől fogva az allyáig úgy áll, mint az egyenes Kő-fal, és magasságát lehet két annyinak gondolni mint a' Veres Torony *) Rémitő dolog még csak felnézni is a' tetejére, mellyen a' látás a' Felhőkkel látszik határozódni. Az allyán lévő lyukba gugyorodva kell bémenni, és ez az alacsony, de széles torkolat, mint egy fél fertály óráig tart, a' mikor az Ember a' valóságos Barlangba bérjut, melynek boltozattjához képest a' Nagy Templom **) magassága és tágossága nem is hasonlítható. A' kővek úgy csüngenek alá az ember feje felett, mint ha mindjárt nyakába szakadnának ; a' hang rémitő módon zeng e' tágos öbölben. Löttünk egynéhányat, és a' legszörnyűbb menydörgés kicsiny volt a' puska ropogásához. Fáklyákkal vezettek két vezetőink, kik egyedül az Utazók' bevezetéséből élnek; Fáklyát négy öllel vittünk-bé, mert ha ebből a' Vándorló kifogyna, soha a' Barlangból, melynek még végét senki öszve nem járta, ki nem jöhetne. Ága a' lyuknak sok van, mi délig edgyet, délután másikat jártunk-bé, a' többire nem ér-

*) Debreczenbenn Tüzre vigyázó Torony.

**) Debreczeni Templomot érti, mivel ott lakónak írja ezen Levelet.

tünk. Vóltunk mind öszve kilenczen. Elindultunk tehát az első ágán, és találtunk csepegő kövekre és azokból épültt külömb külömb oszlopokra, kősziklákra, omladékokra. A' csepegő kő ebből áll, hogy a' Barlang' boltozattjáról szüntelen csepeg legtisztább, leghűvösebb víz, melyly mihellyt' akár az Emberre, akár mire cseppen, azonnal kővé válik, és így formálódnak lassanként a' legszebb figurák, mellyekből a' képzelődés sok dolgokat formál magának: először láttunk egy czifra Zsidó óltárt, azután Chorust, mellyre fel is mentünk, Orgonát, Barátot, Királyi-széket, oszlopos Palotákat, és a' t. mellyek szépsége és figurája, a' mesterség' remekjeivel truttzol. Találtunk a' Barlang' fenekén, sok ezer Ember- és barom-csontokat *), mellyek a' háborús időlké-
benn oda futott és rejtezett szerencsétleneknek csontjai. A' Barlangban hol tekergössen hol egyenesen tiszta folyással foly-el egy 3 öles tiszta folyó-víz, mely olykor igen megáradván a' benn' lévőket oda szoríttja, míg ismét el nem apad; vannak benne a' legegészségesebb és legtisztább forrásocskák, mellyekből magam is kedvemre ittam. Négy vagy öt helyen négykézláb másztunk, néhol mint a' rák hátrafelé, néhol pedig épen hason, úgy hogy a' hátunkat korholta a' felettünk függő kőszikla: másutt' egy köről másikra vad-kecske módjára ugráltunk, néhol egy hegyes kövön álván vagy fogódzván, úgy tetszett, mintha a' fáklya világánál, a' pokol mélységébe néztünk volna alá; egy csuszamodás — és ezer darabokra szakadva omoltunk volna le; másutt egymásután mászkáltunk, a' csepegő kő-darabok-

*) Sartory azt mondja, hogy azon szerencsétlenek, kiknek csontjaikat ott látni, Ellenség előtt oda futván, füstöl fojtattak-meg azon barlangbann.

ba, vagy Társaink' kezeibe fogószkodván, 's az alól maradtak a' felmászattakra, 's azoknak fályáikra nézván, irtózással bámúltak a' kőszikla tetején világoskodó bajtársaikra. Egy Embernek vagy csak kettőnek nem javasolnám a' benne való járást, kivált a' kibenn érzékeny a' szív, és bokroskodó a' képzelődés: de mi többet nevetünk, mint borzadoztunk, kaukleres positurájai pajtásunknak sok tréfára adott okot: a' bajoskodót világítottuk, segítettük, bátorítottuk, tsúfoltuk, melly dolog annyival is furcsábban jött ki, hogy valahányan, mind annyi féle maskaráknak vagy föld-alatti manóknak látszottunk rongyos ruháinkbann; mint hogy az éles kövek közzé, a' felyülről csepegő víz alá, és a' nyálkás földre nem jó vólna hasznavehető ruhát vinni. A' vezetőnk' Pumi kutyája mindég velünk járt. Azon bámultunk legjobban, hogy a' Barlangnak legterhesebb és félelmesebb részeibenn, Dámák neveit találtuk felvésve a' köveken *), a' mint az itt megfordúltaknak szokása.

Puky Úr az én nevem' is felmetszette a' magáéval a' többek között arra a' pompás kősziklára, a' melly mintha sok ezer brilliantokkal ki vólna rakva, a' leggyönyörűbb ragyogvánnyal játszik. Ottan a' déli ügyelgésünkben ez esett, hogy egy magas kősziklára felmászván, Rágaly Zsigmond Úrnak kalapját az egygyik vezetőnk, (kinek az illyes és hasonló dévajkodás szokása az utazókkal) a' kőszikláról, egy mélységbe leejtette, és maga vólt, a' ki a' káron legjobban sópánkodott: de már úgymond erről nem tehetünk, csak induljunk úgymond másfelé, és nézzünk e-

*) Hihető, hogy azon Dámák neveit az őket tisztelők vésték oda; valamint hogy Csokonai nevét, nem ő maga, hanem Puky Úr véste a' többi nevek sorába,

gyebet. Tovább fél óránál mentünk hol lejtőre hol hágóra a' legdarabosabb és legmeredekebb kőszirtokon, midőn egy mély lyukba érvén, a' hol már közzülünk a' legbátrabbnak, és a' leg-erősebbnek is a' patientiája kivált fáradva, felmutattja vezetők a' Ragály Úr kalapját, és akkor nézünk fel, — hát fejünk felett 10, vagy 12 ölnyire függ az a' kőszikla, a' melyről a' kalap a' vezetők kötődéséből ide leesett. Elkellott borzadnunk, látván, hol vóltunk és hol vagyunk. Visszavértünk után a' patakhoz bujdosunk, a' hol elmara-dott fáklyáinkat ruháinkat 's eleségünket hagytuk. Megmostuk a' szép vízbenn elsárvolt és elmetszett kezünket, 's ki egy kődarabra, ki másikra leül-vén, lehegve elől kértük az Inasoktól Rágályról hozott Provisionkat. Gyertyákat ragadtunk már itt' a' kőoszlopokra, ittünk jó Barátunk egészségéért, 's az armádiákat is magába befogható börtöztánn dupla lövéseket tétettünk. A' levegő-égnek tiszta csendes és kövér volta, fáradozásunkkal együtt farkasi appetitust csináltak bennünk. Egy pipa dohányt kiszíván útnak készültünk ismét, és a' Barlang másik ágába indultunk; a' hol 3 órányi földön többnyire mindenütt' a' patak partján mentünk egyenes és tér úton, a' legpompásabb, magasabb, és szélesebb börtözt alatt, melybenn a' legderékabb falu is meg fért volna mindenestül. Néhol félre csaptunk valami szép kőszikla ól-dalára, vagy valamely jeles dolognak megnézésére. Illyen vólt a' többek között egy jókora kősziklán álló oszlop, melyet ha egy kővel ütöt-tünk, harang módjára kongott. Találtunk ugyan illyen zengő követ sokat, de ez nagy és hangos voltára nézve a' többeket sokkal felyül haladta. Végre sok mászkálásunk után' egy szoros lyukhoz értünk, a' mellyen mint valami kéményen grá-dics és fogódszó nélkül majd 6 ölnyire kellett bo-

csátkoznunk lefelé. Ennél szorosabb helyünk nem volt. De meg is érdekeltette azt a' bajlódást, mert midőn alá ereszkedtünk, a' legszebb apró vász-
nakat találtuk, mintha kövé vált káka kunyhók,
oszlopokra rakott Halász kalibák lettek volna,
eggyik sárga másik fejr, eggyik veres másik kék
kövekből alkotva. Délután 4 óra volt, hogy ki-
felé való indulásunkat meghatároztuk, jöllehet
még ennek az egy ágának a' végét sem érhetük.
De minő volt rémülésünk, midőn Rágály Úr'
Inassát, ki már jó darab időtől az ittasság miatt
tőlünk elmaradt, velünk nem láttuk: öröngő lár-
mával és hegy - echoztató kurjongatással, siet-
tünk déli tanyánk felé, de a' siedernek vissza fe-
létét nem hallottuk. A' vak homály, kétségbe-
esés és halálos éhség áldozattjának tartottuk már,
'mikor Vezetőnk őt az ebéd tanyához nem messze a'
nedves földön, a' legmélyebb álombann, mind-
nyájunk megvidulására feltalálta. Nem sokára a'
Barlang szájához jutottunk, 's édes meglelégedés-
sel, kimagyarázhatatlan belső érzések és gondo-
latok között' bukkantunk ki a' zöld gyöpre, a'
fris szellőre, és az élő teremtésekét vigasztaló
napfényre. Ezt a' Barlangot bójárta Towson An-
glus is, kinek rólla relatióját óhajtanám magyarra
fordítva megnyerni. Mi egyébb élő állatot nem
láttunk benne egy víz-közepében ugráló vizi Bé-
kánál. Levegő-egét jónak éreztem, legalább rosz-
nak és alkalmatlannak nem".

Clementis,
